

Wrocław, 16 maja 2019r.

Prof. dr hab. Mirosława Pluta-Olearnik
Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wydział Nauk Ekonomicznych

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Magdaleny Ławickiej pt.

***Model oceny relacji pomiędzy wybranymi wydziałami publicznych uczelni wyższych
a przedsiębiorstwami w województwie zachodniopomorskim***

przygotowanej pod kierunkiem dra hab. prof. US Wojciecha Downara
na Wydziale Zarządzania i Ekonomiki Usług Uniwersytetu Szczecińskiego

Podstawą do sporządzenia recenzji jest pismo Dziekana Wydziału Zarządzania i Ekonomiki Usług Uniwersytetu Szczecińskiego z dnia 12 kwietnia 2019 roku. Przedmiotem recenzji jest zwarte opracowanie naukowe o łącznej objętości 303 stron (wraz z odpowiednimi spisami i załącznikami), przygotowane na Wydziale Zarządzania i Ekonomiki Usług Uniwersytetu Szczecińskiego i przedłożone do oceny jako rozprawa doktorska autorstwa mgr Magdaleny Ławickiej.

1. Trafność i oryginalność podjętej problematyki badawczej

Podjęta przez Doktorantkę problematyka kształtowania relacji pomiędzy uczelnią i podmiotami jej otoczenia jest od wielu lat przedmiotem zainteresowań badaczy reprezentujących nauki ekonomiczne. Obserwowane zmiany w orientacji działania szkół wyższych w Polsce w ostatnich kilkunastu latach wyraźnie oscylowały w kierunku rozwoju powiązań z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Również w tym czasie rosła popularność idei uniwersytetu przedsiębiorczego, który dąży do zbudowania silnej pozycji na rynku dydaktycznym i badawczym, a także uzyskuje korzyści z komercjalizacji swojej działalności badawczej, pracuje na rzecz otoczenia, uzyskując w zamian wymierne korzyści. Pojawiła się i zyskała aprobatę funkcja oddziaływania na otoczenie społeczno-gospodarcze, co w praktyce oznacza ściślejsze powiązanie uniwersytetów z gospodarką, rynkiem, biznesem – w skali lokalnej, regionalnej, krajowej i międzynarodowej. Problematyka niniejszej rozprawy doktorskiej wpisuje się zatem dobrze w ten współczesny nurt postrzegania roli uniwersytetu i podejmuje ważne, aktualne problemy związane z jego przyszłością. Zważywszy na to, że obiektem badań Doktorantki były wydziały o profilu ekonomicznym, szczególne znaczenie dla tych jednostek uczelni mają trzy rynki: rynek pracy – jako docelowe miejsce zatrudnienia i zbiór wymogów dla absolwentów,

a także jako źródło pozyskiwania kadr; rynek usług edukacyjnych – jako przestrzeń konkurowania, ale też współpracy z innymi podmiotami; rynek badań naukowych i produktów innowacyjnych – jako miejsce poszukiwań adresatów i partnerów dla badań naukowych wykonywanych przez uczelnie. Aktywność uczelni na każdym z tych trzech rynków oznacza konieczność ich monitorowania, prowadzenia komunikacji z różnymi podmiotami, podejmowania z nimi współpracy oraz oceny jej efektów. Rozprawa doktorska mgr M. Ławickiej, w której podjęła ona wyzwanie dotyczące oceny relacji między uczelnią a jej interesariuszami - przedsiębiorstwami, z pewnością jest trafna i przydatna dla uczelni dbających o rozwój w perspektywie strategicznej oraz mocną pozycję na konkurencyjnym rynku edukacji i badań. Tematyka rozprawy doktorskiej mgr M. Ławickiej nawiązuje do nowych trendów współpracy między organizacjami opartych na współtworzeniu wartości dla uczestników relacji.

2. Ocena układu treści rozprawy doktorskiej

Jeśli chodzi o wewnętrzną strukturę rozprawy doktorskiej to składają się na nią: wstęp, pięć rozdziałów, zakończenie i bibliografia obejmująca 124 pozycje literatury, 38 raportów i opracowań oraz 29 źródeł internetowych oraz odpowiednie spisy tabel, rysunków, załączników. Poszczególne części rozprawy stanowią spójną i logicznie ułożoną całość. **Wstęp** zawiera uzasadnienie wyboru tematu, opis elementów procedury badawczej oraz krótką charakterystykę struktury opracowania. **Dwa pierwsze rozdziały mają charakter teoretyczno-poznawczy.** Pierwszy rozdział zawiera omówienie teorii interesariuszy w szerokim kontekście różnych modeli współpracy szkół wyższych z ich otoczeniem bliższym i dalszym i ich znaczenia dla rozwoju gospodarki oraz samych uczelni. Treść drugiego rozdziału poświęcona jest relacjom, jakie buduje uczelnia z przedsiębiorstwami - jej ważnymi interesariuszami z otoczenia biznesowego. Następny **rozdział trzeci ma charakter analityczno-diagnostyczny** - Autorka, bazując na materiałach wtórnych, identyfikuje w nim uwarunkowania współpracy uczelni z biznesem w województwie zachodniopomorskim oraz wyróżnia, fundamentalne dla dalszej procedury badań, tzw. obszary współpracy (relacji) uczelni z przedsiębiorstwami. W **rozdziale czwartym empirycznym**, Doktorantka prezentuje metodykę badań własnych, następnie analizuje rezultaty badań ilościowych (ankietowych) i jakościowych (fokusowych) oraz dokonuje ich oceny. Ostatni **piąty rozdział ma charakter koncepcyjny** i jest uwieńczeniem prowadzonych wcześniej badań. Zawiera on autorski model oceny relacji pomiędzy wydziałami ekonomicznymi uczelni publicznych z przedsiębiorstwami wraz ze wskazaniem warunków implementacji przedstawionego modelu. W **Zakończeniu** rozprawy Doktorantka odniosła się do sformułowanego wcześniej celu pracy, hipotezy głównej i hipotez pomocni-

czych. W dalszej części recenzji dokonam oceny przyjętej procedury badawczej oraz uzyskanych wyników badań.

3. Ocena procedury badawczej

Podstawowe elementy procedury badawczej przyjętej w rozprawie doktorskiej odnajdujemy we Wstępie (ss. 10-14), który zawiera: uzasadnienie wyboru tematyki badań, określenie celu (głównego) i czterech celów uzupełniających, a także sformułowanie trzech hipotez badawczych. Jeśli chodzi o **uzasadnienie wyboru** tematu rozprawy doktorskiej to jest ono syntetyczne, wskazuje na potrzebę podejmowania współpracy, a docelowo budowy długoterminowych relacji uczelni z otoczeniem biznesowym, które przysparzają uczelni korzyści. Doktorantka nie sformułowała we wstępie problemu badawczego, który wskazywałby główne ambicje badawcze związane z przygotowywaniem rozprawy oraz znaczenie badań dla rozwoju wiedzy (wypełnienie luki badawczej).

Celem (głównym) **rozprawy** doktorskiej M. Ławickiej jest „*opracowanie modelu oceny relacji uczelni publicznych z przedsiębiorstwami w województwie zachodniopomorskim*” (s.11), co wyraźnie wskazuje na konceptualne ujęcie rezultatów badań, poprzedzone rozpoznaniem o charakterze teoretycznym oraz badaniami empirycznymi. Tak ujęty cel należy uznać za ambitny pod względem naukowym i jednocześnie posiadający walor użyteczności dla polskich uczelni i ich jednostek. Sformułowane w rozprawie **cele uzupełniające** wyraźnie wskazują na zakres przedmiotowy badań i obejmują kolejno: zidentyfikowanie szczegółowych obszarów współpracy uczelni z przedsiębiorstwami (1), ustalenie częstotliwości dokonywania oceny podjętej współpracy (2), sposoby oraz mierniki i wskaźniki służące ocenie występujących relacji (3 i 4). Zakres przestrzenny badań obejmuje województwo zachodniopomorskie, a badane podmioty to wydziały o profilu ekonomicznym uczelni publicznych regionu: Uniwersytetu Szczecińskiego, Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego, Akademii Morskiej, Politechniki Koszalińskiej.

Autorka sformułowała w rozprawie **hipotezę główną** oraz trzy **hipotezy pomocnicze**. Jeśli chodzi o hipotezę główną, która brzmi: „*przeprowadzana przez wydziały ekonomiczne uczelni publicznych ocena swoich relacji z przedsiębiorstwami nie jest dokonywana w sposób, który dostarcza formalnej informacji zwrotnej, dzięki której można rozwijać i doskonalić te relacje*”, to uważam, że jest w zasadzie dobrze sformułowana. Powstaje zapytanie, czy hipoteza nie powinna zawierać również opcji „zakończenia relacji” (obok rozwijania i doskonalenia), które może też wynikać z ich oceny?

Jeśli zaś chodzi o hipotezy pomocnicze, to moim zdaniem **hipotezy nr 1 i nr 2** są sformułowane jasno oraz są niesprzeczne wewnętrznie i sprawdzalne. Natomiast **hipoteza 3** zamiast pojęcia „*Bariery finansowe...*” mogłaby zawierać sformułowanie „*Czynniki finansowe mają silny ograniczający (hamujący) wpływ na nawiązywanie współpracy...*”, co ułatwia dokonanie jej falsyfikacji lub potwierdzenia.

Część teoretyczno-poznawcza rozprawy bazuje na rzetelnym, krytycznym przeglądzie czasopiśmiennictwa polskiego i zagranicznego oraz analizie danych dostępnych w źródłach wtórnych, w tym internetowych. Rozpoznanie dokonane w trzech pierwszych rozdziałach rozprawy doktorskiej pozwoliło Autorce na przygotowanie dojrzałej koncepcji badań empirycznych oraz – finalnie – na opracowanie autorskiego modelu oceny relacji. Na etapie badań empirycznych Doktorantka zastosowała metodę badań ilościowych (badania ankietowe na próbie 54 jednostek organizacyjnych wydziałów uczelni zachodniopomorskich) oraz metodę badań jakościowych (wywiad grupowy na próbie 15 przedstawicieli wydziałów - schemat na s. 181). Materiał empiryczny został przetworzony z wykorzystaniem prostych metod analizy statystycznej oraz analizy opisowej i posłużył do weryfikacji hipotez badawczych. W ostatniej, piątej części rozprawy Autorka, zaprezentowała założenia koncepcji opisowego modelu oceny badanych relacji pomiędzy wydziałami uczelni a przedsiębiorstwami oraz warunki jego implementacji.

Reasumując, metodyka badań zastosowana przez Doktorantkę bazuje na standardowym podejściu badawczym spotykanym w rozprawach doktorskich w dziedzinie nauk ekonomicznych. Została ona prawidłowo wykorzystana w realizacji celów rozprawy, formułowaniu pytań badawczych i weryfikacji hipotez. Podjęte badania nad oceną relacji zachodzących pomiędzy uczelniami i przedsiębiorstwami bazują na teorii interesariuszy i teorii relacji międzyorganizacyjnych, co sytuuje rozprawę doktorską mgr Magdaleny Ławickiej w dyscyplinie naukowej ekonomia. Natomiast uwzględnione w badaniach aspekty zarządcze i marketingowe (np. zarządzanie strategiczne, komunikacja marketingowa) ukazują jej interdyscyplinarne ujęcie i są wartościowym dopełnieniem analiz i ocen, co bardzo dobrze świadczy o kompetencjach badawczych Doktorantki i wzbogaca osiągnięte w rozprawie rezultaty.

4. Ocena zawartości merytorycznej rozprawy doktorskiej

Rozdział pierwszy rozprawy doktorskiej mgr Magdaleny Ławickiej zawiera wprowadzenie do problematyki badawczej. Na podstawie pogłębionej analizy dorobku literatury Doktorantka dowodzi, iż dla skuteczności działania współczesnych organizacji kluczowa jest zdolność dostosowania się do wymagań otoczenia, w którym funkcjonuje. W dalszej kolejności identy-

fikuje zasadnicze dla pracy pojęcie „interesariusze”, odwołując się m.in. do Stanford Research Institute („grupy, bez których wsparcia organizacja przestałaby istnieć”) oraz E. Freeman’a („grupy, dzięki którym organizacja może przetrwać i osiągnąć sukces” (ss. 17-18). Autorka podkreśla, że istotne jest dostosowanie wartości, które generuje dana organizacja do potrzeb i oczekiwań swoich interesariuszy, nawiązując w ten sposób do najnowszych koncepcji zarządzania w oparciu o wartości. Świadczy to o dobrym rozeznaniu Autorki rozprawy w zakresie współczesnych trendów badań nad organizacjami oraz ich strategiami rynkowymi i społecznymi.

Również w rozdziale pierwszym Doktorantka omówiła szerokie spektrum uwarunkowań funkcjonowania szkolnictwa wyższego w Polsce na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat, wskazując „kamienie milowe” w rozwoju zarówno usług edukacyjnych oraz badań i innowacji w uczelniach. Wartościowe są rozważania Autorki dotyczące spotykanych modeli szkolnictwa wyższego na świecie (p. 1.2.4) i odniesienie ich do koncepcji uniwersytetu zorientowanego na współpracę z otoczeniem. W rezultacie Autorka stwierdza, że relacje uczelni z otoczeniem społecznym i gospodarczym tworzą – obok kształcenia i badań – tzw. trzecią misję uczelni. Oceniając układ treści w tym rozdziale dostrzegam zbytnie rozbudowanie punktu 1.2.3 (finanse uczelni) oraz powtórzenia podobnych wątków (1.2.2 i 1.3.1).

Rozdział drugi zawiera przegląd spotykanych w literaturze definicji pojęcia „relacje”, zarówno z perspektywy nauk ekonomicznych i socjologii (w tym teorii kosztów transakcyjnych, teorii wymiany społecznej oraz teorii zaangażowania-zaufania), jak i z perspektywy marketingu (model sześciu rynków, model wymiany powiązań, model 30 relacji). W punkcie 2.1 zabrakło moim zdaniem końcowej syntezy oraz wskazania podejścia preferowanego przez Autorkę rozprawy. Treść kolejnego punktu 2.2 traktuje o zarządzaniu relacjami z interesariuszami i jest zasadnicza dla prowadzonych przez Doktorantkę badań. Dotyczy to w szczególności analizy „portfela relacji organizacji jako sieci” (s.107), a także identyfikacji faz rozwoju relacji od wyboru partnera do rozwiązania współpracy (s.109), czy wreszcie procesowego ujęcia kształtowania wartości relacji z interesariuszem. To ostatnie podejście może być dedykowane współczesnym uczelniom postrzeganym w perspektywie usługowej. Uważam, że w tej części rozprawy można było ograniczyć tak szczegółowe omówienie koncepcji CRM w p. 2.2.2.

Zasadnicze znaczenie dla rozprawy ma punkt 2.3, w którym Autorka analizuje potencjał relacyjny uczelni i jego wpływ na zdolność do konkurowania i osiągania rynkowej przewagi. Nadrzędną kategorią w omawianych modelach jest wartość dla klienta, a dalszej analizie

poddane są takie elementy zdolności organizacji, jak architektura relacji, innowacje, zasoby strategiczne, reputacja. W rezultacie Doktorantka stwierdza, że w przypadku uczelni „*najważniejszym źródłem przewagi konkurencyjnej staje się budowanie długoterminowych relacji z partnerami w otoczeniu*” (s. 135). Konsekwentnie w dalszej kolejności analizuje proces zarządzania relacjami przez szkołę wyższą (p.2.3.3) oraz czynniki wpływające na sukces relacji uczelni z przedsiębiorstwami (rys. 2.13, s.140).

Najważniejsze ustalenia zostały moim zdaniem poczynione w p. 2.3.4, w którym Doktorantka definiuje pojęcie wartości w procesie budowania relacji na rynku usług edukacji i badań. Wyróżnia tu – za P. Ratajczakiem i B. Sojkinem – następujące rodzaje wartości: uniwersalną i indywidualną, rynkową absolwenta, badawczo-rozwojową, bazy naukowo-technicznej oraz wypracowany wizerunek (ss.141-144). Rozdział zamyka ważna konstatacja, że w XXI wieku „*organizacje nie mogą stworzyć niczego wartościowego bez angażowania się nabywców, a współtworzenie zastępuje tradycyjny proces wymiany*” (s.146). Współcześnie klient jest współtwórcą wartości otrzymywanej w procesie wytwarzania usługi i dotyczy to również usług edukacji i badań oraz takich klientów uczelni, jak: studenci czy przedsiębiorstwa.

Reasumując, druga część rozprawy stanowi ważne przygotowanie do dalszych badań o charakterze empirycznym. Autorka ukazuje złożoność zarządzania relacjami uczelni z jej interesariuszami, dowodzi znaczenia współtworzenia z nimi wartości usług edukacyjnych i badawczych. Na tle lektury tej części rozprawy zabrakło nieco własnego komentarza Doktorantki, w którym wyraziście prezentowałaby swoje poglądy.

Rozdział trzeci rozprawy mgr M. Ławickiej zawiera: po pierwsze - diagnozę sytuacji województwa zachodniopomorskiego w zakresie potencjału szkolnictwa wyższego (ilość i struktura uczelni oraz studentów, popularność kierunków studiów), pod drugie - diagnozę współpracy podmiotów nauki i biznesu w regionie, po trzecie - diagnozę sytuacji na regionalnym rynku pracy.

Przedstawiona w rozprawie sytuacja województwa zachodniopomorskiego na tle kraju czy UE jest trudna: obserwuje się spadek ilości studentów i uczelni (p.3.1), relatywnie niska jest innowacyjność regionu i niski nakład na B+R (s.155), słabe jest wsparcie dla rozwoju ze strony sektora otoczenia biznesu (ss.158) oraz niskie usieciowienie i umiędzynarodowienie sektora B+R w regionie (s.160). Zidentyfikowana luka kompetencyjna na regionalnym rynku pracy w Zachodniopomorskiem stanowi spore wyzwanie dla uczelni oraz dla przedsiębiorstw poszukujących kompetentnych pracowników. Problem ten znany jest od wielu lat, np. Doktorantka przytacza tu badania z 2014 r. (s.170). W tym kontekście stale aktualne jest pytanie,

jaki powinien być profil absolwentów uczelni akademickich, który satysfakcjonowałby obie strony, tj. uczelnie i biznes. Odwoływanie się uczelni akademickich do modelu uniwersalnych kompetencji absolwenta, jak: kreatywność, innowacyjność i kompetencje społeczne, nie spełnia oczekiwań rynku pracy. Warto podkreślić, że w tym rozdziale Doktorantka zebrała bogaty materiał pochodzący z wtórnych źródeł empirycznych (raporty branżowe, opracowania wyników badań zewnętrznych) i dobrze go wykorzystwała, ukazując tendencje zmian warunków współpracy nauki i biznesu w badanym regionie.

Bardzo ważne dla realizacji celów pracy są analizy prowadzone w podrozdziale 3.5, a dotyczące obszarów i narzędzi wspierania współpracy uczelni z przedsiębiorstwami. Posłużyły one do konstrukcji kwestionariusza ankiety i scenariusza wywiadu w procesie badań empirycznych oraz dla opracowania modelu relacji publicznych uczelni z przedsiębiorstwami. (ss.173-174). W tej części rozprawy widziałabym potrzebę dokładniejszego uzasadnienia wyboru przez Badaczkę sześciu obszarów współpracy uczelni poddanych dalszej ocenie (tj. 1.usługi doradcze, 2.usługi badawcze, 3.mobilność kapitału ludzkiego, 4.popularyzacja nauki, 5.komercjalizacja wyników badań, 5.inne) i przypisanych im aktywności.

W rozdziale czwartym, mającym charakter empiryczny, Doktorantka podejmuje się analizy i oceny relacji zachodzących pomiędzy ekonomicznymi wydziałami uczelni publicznych a przedsiębiorstwami w województwie zachodniopomorskim. Na potrzeby badań ilościowych oraz jakościowych sformułowano pytania badawcze (s.188 oraz s.190), które szczegółowo ukazują zakres prowadzonych badań. Procedurę badań oceniam jako prawidłową, dającą podstawy do ustaleń o charakterze poznawczym i praktycznym. Doktorantka zweryfikowała na tym etapie hipotezę główną i trzy uzupełniające, o których wcześniej była mowa (p.3 recenzji).

Szczegółowe wyniki badań ankietowych Doktorantka przedstawia w **podrozdziale 4.3 nt. . Analiza wyników badań ilościowych**. Badaniami objęto pracowników naukowo-dydaktycznych 5 uczelni zachodniopomorskich, w tym łącznie 54 jednostki organizacyjne ich wydziałów ekonomicznych. Dobór próby do badań ilościowych był celowy i kontrolowany, a badanie nie było anonimowe. W tym miejscu chciałabym zgłosić wątpliwość: *Czy decyzja o braku anonimowości badań ankietowych była słuszna?* Mam wrażenie, że brak anonimowości respondentów mógł wpłynąć na ich oceny dotychczasowej współpracy uczelni z przedsiębiorstwami oraz opinie dotyczące rezultatów tej współpracy. Doktorantka wprawdzie uzasadniła takie podejście do badań (organizacją badań jakościowych), ale uważam, że można było roz-

ważać wybór alternatywnego rozwiązania (tj. zapewnienia anonimowości badań ankietowych).

W **podrozdziale 4.4** nt. *Analiza wyników badań jakościowych*, Doktorantka zaprezentowała wyniki wywiadów pogłębionych (metoda FGI), którymi objęto 15 wytypowanych pracowników wydziałów ekonomicznych uczelni zachodniopomorskich, podzielonych na dwie grupy. Etap badań jakościowych dostarczył wyjątkowo bogatego materiału do analizy, w tym ciekawe i celne opinie pracowników oceniających częstotliwość i formy współpracy uczelni z otoczeniem biznesowym. Uzyskane tą drogą wyniki uznaje za bardzo przydatne dla oceny relacji uczelni z przedsiębiorstwami, bo poparte konkretnymi doświadczeniami badanych naukowców.

Reasumując, część empiryczna rozprawy zawierająca wyniki badań ilościowych i jakościowych, pozwoliła na pozytywną weryfikację głównej hipotezy. Również hipotezy szczegółowe zostały pozytywnie zweryfikowane. Uzyskane wyniki cechuje znacząca wartość poznawcza i aplikacyjna. Formy graficzne wyników badań są czytelne, starannie opisane. Szkoda jednak, iż Doktorantka nie zaprezentowała – w formie analizy porównawczej - szczegółowych wyników w przekroju badanych uczelni/wydziałów/jednostek (traktowanych jako zmienne niezależne). Z opisu wyników badań jakościowych wynika bowiem, że ich doświadczenia są zróżnicowane, zależne od specyfiki konkretnego wydziału.

Ostatni **rozdział piąty** rozprawy doktorskiej to ważne osiągnięcie badawcze mgr M. Ławickiej. Opracowany autorski model oceny relacji pomiędzy wydziałami uczelni a przedsiębiorstwami (s. 240) jest odpowiedzią na potwierdzony w procesie badawczym brak prowadzenia takich ocen przez wydziały. Operacjonalizacja modelu przyjmuje postać dwóch raportów (wstępnego i końcowego), przygotowywanych z wykorzystaniem częściowo zestandaryzowanych formularzy oceny relacji (ss.248-255). W modelu przyjęto fundamentalne wartości dla oceny relacji uczelnia- biznes, czyli rozwój kompetencji, korzyści finansowe, korzystny wizerunek wydziału/uczelni. Dla każdego z przyjętych wcześniej 6 obszarów oceny opracowano tzw. pytania kontrolne. (tab. 5.2). W proponowanym modelu Doktorantka skupiła się na korzyściach dla uczelni – a co z korzyściami dla współpracującego przedsiębiorstwa?

Podsumowując, autorski model oceny i jego narzędzia (raporty) są silnie rozbudowane, wymagają – z pw. praktycznego - dużego zaangażowania zasobów ludzkich w uczelni. Dostrzegam rolę modelu jako ciekawego wzorca dla identyfikacji czynności potrzebnych dla analizy i wyboru strategicznego partnera biznesowego uczelni. Uważam, że w przyszłości taka ocena powinna być wsparta narzędziem informatycznym (na wzór systemów CRM). Wartościowe

poznawczo i wdrożeniowo są ustalenia Doktorantki w p. 5.2 dotyczące uwarunkowań ekonomicznych i społecznych wdrożenia autorskiego modelu, w których zwraca Ona uwagę na aspekty ludzkie, jak: świadomość, postawa, potencjał i zaangażowanie pracowników i kierownictwa w rozwój uczelni/wydziału oraz na potrzebę współtworzeniu wartości w procesie współpracy/relacji.

5. Dyskusja na tle wyników badań prezentowanych w rozprawie

Odnosząc się do prezentowanych wyników badań warto zwrócić uwagę na kilka poniższych kwestii, ważnych z punktu widzenia przyszłego kształtowania relacji uczelni z otoczeniem biznesowym:

1) Wyniki badań empirycznych wskazały na popularność tych obszarów współpracy, które są relatywnie łatwe i w konsekwencji częściej rozwijane (praktyki studenckie, konferencje, obszar dydaktyki) oraz na trudniejsze obszary współpracy, gdzie działania są rzadziej podejmowane (patentowanie, licencjonowanie, wdrożenia technologii, przedsiębiorczość akademicka). Brakuje przykładów stałej współpracy, rozwijanej zgodnie z perspektywą strategiczną uczelni. Należy zgodzić się z konstatacją Autorki, iż mamy do czynienia z „*niewykorzystanym potencjałem relacji wydziałów z przedsiębiorstwami, pomimo istnienia kontaktów z przedstawicielami biznesu*” (s. 237).

2) Badania potwierdzają, znane wcześniej, zjawisko rozwoju indywidualnych kontaktów między przedstawicielami nauki a biznesem, gdzie współpraca odbywa się w znacznym zakresie bez udziału uczelni i ma charakter indywidualnej usługi eksperckiej lub badawczej. Przyczyny tego tkwią w niedostosowaniu uczelni do oczekiwań otoczenia (polityka ceny usług ekspertów, szybkość wykonania zleceń). Doktorantka poddała badaniom te obszary współpracy, w których wymagane są formalne umowy między uczelnią a przedsiębiorstwami (rys 4.11, s. 207) i które często są finansowane ze źródeł zewnętrznych (np. projekty unijne) – czyli te „uchwytnie” formy współpracy.

3) Wywiady fokusowe pracowników potwierdziły brak formalizacji oceny współpracy uczelni z biznesem (brak procedur i standardów oceny), choć nie oznacza to zupełnego braku stosowania określonych procedur oceny efektów, zwłaszcza w realizacji większych projektów zewnętrznych (np. w ramach RPO). Wyniki dowodzą, że stosowanie oceny relacji pomiędzy uczelnią a przedsiębiorstwem dotyczy w większym stopniu obszaru B+R i innowacji, niż obszaru dydaktyki i kształcenia w szkole wyższej.

4) Ważnym rezultatem badań, który moim zdaniem powinien być zauważony, to wskazanie przez 55% respondentów reprezentujących uczelnie (s.213), iż to same przedsiębiorstwa nie są zainteresowane współpracą. W tym kontekście pojawia się problem innowacyjności przedsiębiorstw, innowacyjności oferty produktów i usług uczelni, założeń rozwoju strategii regionu. Wykracza to poza zakres problemowy rozprawy, ale z pewnością to czynniki wpływające na przyszłe relacje uczelni i jej interesariuszy.

5) Należy zauważyć, że w badaniach pojawiły się wątki relatywnie nowe jeśli chodzi o rozwój relacji uczelni z otoczeniem, jak np. tworzenie spółek celowych uczelni i przedsiębiorstw, profesjonalne wsparcie dla pracowników uczelni przez wyspecjalizowane jednostki ds. współpracy z biznesem, finansowanie innowacyjnych projektów.

6. Ocena końcowa

- 1) W swojej rozprawie doktorskiej pt. *Modele oceny relacji pomiędzy wybranymi wydziałami publicznych uczelni wyższych a przedsiębiorstwami w województwie zachodniopomorskim* mgr Magdalena Ławicka prezentuje dobre opanowanie warsztatu naukowego. Dowodzi umiejętności prowadzenia samodzielnych odpowiednio zaprojektowanych badań naukowych, dostarczających wartościowych wyników i wzbogacających wiedzę ekonomiczną w zakresie współpracy uczelni z otoczeniem z perspektywy teorii interesariuszy i teorii relacji międzyorganizacyjnych.
- 2) Przygotowana przez mgr Magdalenę Ławicką rozprawa doktorska oparta jest na dobrej znajomości literatury przedmiotu, odpowiednio wykorzystanej w przygotowaniu części teoretycznej rozprawy oraz założeń do badań empirycznych. Doktorantka zaprezentowała szeroką wiedzę nt. znaczenia relacji dla rozwoju uczelni w obszarze nauki, badań i innowacji oraz kształcenia. Rezultaty badań teoretycznych i empirycznych stanowiły fundament dla opracowania autorskiego modelu oceny relacji uczelni z interesariuszami w jej otoczeniu biznesowym. Model identyfikuje możliwe obszary występowania relacji, zawiera operacjonalizację działań uczelni i dostarcza sposobów pomiaru rezultatów. Ma walory aplikacyjne.
- 3) Doktorantka dowiodła dużego zaangażowania w zaprojektowanie i przeprowadzenie szeroko zakrojonych badań ilościowych i jakościowych. Zrealizowała postawione cele, uzyskała odpowiedzi na pytania badawcze oraz dokonała pozytywnej weryfikacji hipotez. Uzyskane wyniki mają wartość poznawczą.
- 4) Należy pokreślić, że przygotowana rozprawa doktorska Magdaleny Ławickiej cechuje się należyłą starannością pod względem stylistycznym oraz edycyjnym. Zawiera czytelne

prezentacje graficzne wyników badań ilościowych, rzetelnie opracowane wnioski z badań i rekomendacje praktyczne.

Konkluzja

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska **mgr Magdaleny Ławickiej** pt. *Modele oceny relacji pomiędzy wybranymi wydziałami publicznych uczelni wyższych a przedsiębiorstwami w województwie zachodniopomorskim* spełnia wymogi ustawy o stopniach i tytułach naukowych i tytule w zakresie sztuki z dnia 14.03.2003 (DZ.U.Nr.65 poz. 595 z późn. zm.). Niniejsza rozprawa doktorska kwalifikuje się do dziedziny nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia. Wnoszę do Rady Wydziału Zarządzania i Ekonomiki Usług Uniwersytetu Szczecińskiego o dopuszczenie rozprawy doktorskiej mgr Magdaleny Ławickiej do publicznej obrony.

Mając na uwadze poziom i znaczenie wykonanych przez Doktorantkę badań, a także dobry warsztat naukowy, widzę zasadność wyróżnienia rozprawy doktorskiej mgr Magdaleny Ławickiej stosowną nagrodą.

